

operació de subjecció dels cossos» (117) i que nega la riquesa i pluralitat de la vivència psicofisiològica de l'espai i les imatges. Els girs són menors (*minor gestures*, que diria Erin Manning) i senzills, però agosarats precisament en la seva simplicitat: vindicar les aparences, parar atenció al detall i el fragment, i generar instants d'interrupció i descomposició.

«Explorar les potències de les imatges exigeix un esquinçament» (45), diu Andrea Soto, una obertura a allò inesperat que és alhora la cura d'aquest endormiscament de les imatges i el verí del seu poder més tòxic, ja que l'emancipació de les imatges del règim de visibilitat actual pot desencadenar configuracions materials en les quals no sapiguem ben bé com participar, si hi volem participar, o fins i tot si hi volem participar. D'aquesta manera, crec que aquest esquinçament és també una invitació velada a un pensament no-humà, a un pensament material on correm al risc de quedar al marge —una possibilitat inexistent si ens mantenim en la perspectiva antropocèntrica que fixa el punt de vista immòbil i segur. Transitar, com argumenta Soto Calderón «la geografia íntima d'una imatge per sentir la pulsació de la seva obertura» (57) ens pot retornar un batec arítmic i taquicàrdic que no s'acordi al cor humà. Aquest és el perill de les imatges, obrir mons on no sabem quina és la nostra posició, on hem d'atendre a la diferència d'allò que veiem, sentim, toquem i escoltem —i aquest perill és un risc vital i existencial que no tothom està disposat a córrer.

«Les imatges oscil·len entre un doble poder: el de condensar una història, però també el poder de detonar una altra història; doble potència de codificar i interrompre.» (75)

ÀGER PÉREZ CASANOVAS

Universitat Autònoma
ager.perez@uab.cat

Leo Strauss, *Sobre la interpretació del «Gènesi» i d'altres escrits*, València: Publicacions de la Universitat de València, 2020, 123 p. ISBN: 978-84-9134-599-2.

En aquesta edició, elaborada amb cura per Josep Monserrat i Molas, trobem tres textos que recullen tres conferències de Leo Strauss que ens permeten enfocar el tema d'aquest autor: el problema teologicopolític. El text central del volum és «Sobre la interpretació del *Gènesi*», conferència de 1957, en què Strauss mostra la lectura directa que ell fa del *Gènesi* «sense confiar completament en el que les autoritats» (p.47) li diuen. Abans d'aquest text, trobem «La influència mútua de la teologia i la filosofia», de 1952, en què es tracta la tensió fonamental entre l'arrel bíblica i l'arrel filosòfica grega,

centrant-se concretament en el problema jueu. Finalment, el darrer text és «Jerusalem i Atenes», de 1967, en què mostra la impossibilitat de la síntesi d'una vida orientada per la revelació i una vida en què l'única guia pot ser la raó. En la introducció elaborada per l'editor se'ns donen claus, potser algunes no del tot explícites, per a dur a terme una lectura que potser ens farà arribar a una solució del «conflicte aparent» (p.14), solució que només pot ser *guanyada* pel lector. Que el text central i el títol de l'edició siguin la interpretació del Gènesi no és casual, i que Plató aparegui en el centre d'aquest text tampoc no és casual.

En «La influència mútua de la teologia i la filosofia», Strauss posa en relleu que la tensió entre la tradició bíblica i la tradició filosòfica grega és fonamental i explica la vida de la civilització occidental. Afirmar que «cadascun de nosaltres pot ser i hauria de ser o una cosa o l'altra, el filòsof obert al repte de la teologia o el teòleg obert al repte de la filosofia» (p.19).

Per tant, el repte que es proposa Strauss i que queda reflectit en aquests tres textos és tornar a donar raons per tal que la tensió fonamental entre raó i revelació sigui consistent i així no sigui possible escollir la síntesi d'ambdues. Amb aquest objectiu haurà de prendre en consideració la querella entre els antics i els moderns i tornar al racionalisme de Plató i de Sòcrates. Només el racionalisme antic ben entès serà un bon oponent a la revelació com a possible solució al problema teologicopolític, que és la pregunta per com la llei divina regeix la comunitat, oposant la figura del profeta a la figura del filòsof. La qüestió urgent que ens planteja és quina és la manera correcta de viure i només una de les dues opcions és la bona. Per tant, cadascú de nosaltres cal que esculli viure en l'obediència a la llei divina o en el lliure exercici de la raó. No escollir o escollir la síntesi d'ambdues no és una opció. En la primera de les conferències, Strauss explica que malgrat l'acord entre la Bíblia i la filosofia pel que fa a la justícia i la insuficiència de justícia, el desacord és més important i es troba en allò que completa la justícia o la moralitat: en el cas de la Bíblia, és la *pietat* i en el cas de la filosofia és la *theoria*. Davant la contradicció dels diversos codis divins, la filosofia duu a terme una recerca dels inicis que arrenca en la percepció i en el raonament, i la Bíblia rebutja la mitologia parlant d'un Déu omnipotent i misteriós. A «Jerusalem i Atenes», Strauss centra l'atenció en el tema dels miracles, en tant que la revelació és un miracle i si la filosofia ha de refutar la revelació, només ho pot fer demostrant la inexistència dels miracles. La impossibilitat de demostrar la inexistència dels miracles és el que fa que el filòsof sempre continuï sent interpel·lat pel teòleg, o resti obert a la possibilitat de la revelació.

Sobre la interpretació del Gènesi és l'intent impietós que Strauss fa de comprendre l'explicació bíblica del començament del tot. L'anàlisi que l'autor fa del relat de la creació es basa en els problemes que troba en l'ordre d'aparició de les coses que són. Per exemple, una de les qüestions que tracta d'explicar és per què el sol és creat el quart dia, quan es parla de dies abans de la creació

del sol. Aquesta dificultat és el que porta Leo Strauss a tibar del fil que li permet interpretar el *Gènesi* a partir d'una *diàresis* que s'estructura entorn del concepte de *separació*. «Tenim només una cosa clara al cap: crear sembla que és fer coses separables, com les fruites són separables dels arbres; crear sembla tenir alguna cosa a veure amb la separació. (...) La creació és fer coses separades, d'espècies, de plantes, d'animals, etc.; i *creació* significa fins i tot fer coses que separen (...)» (p.54). Això el fa pensar que el text bíblic de la creació està dividit en dos blocs de tres dies. Entre les coses que són creades durant els sis dies hi ha una separació ascendent respecte del tot. A partir del quart dia les coses creades per Déu tenen moviment local, per tant, això és el que diferencia el segon bloc del primer bloc de tres dies. És per aquest motiu que el sol no pot ser creat fins aquest moment. D'entre les coses que són, l'ésser humà és el que té la possibilitat més alta de separació, en tant que es pot separar del camí correcte perquè és lliure, és creat a imatge de Déu. Aquesta és l'afirmació que trobem en el centre del text, lloc que Strauss reserva per a la tesi més rellevant, i unes línies més avall hi fa aparèixer el nom de Plató d'una manera aparentment accidental. L'ésser humà és l'ésser que és capaç de separar-se del tot, i això és el que fa el filòsof a partir de la raó i del llenguatge.

L'oposició entre raó i revelació es concreta en la qüestió de com cal llegir la Bíblia, és a dir, en funció de si l'autor és un home o si és paraula revelada. Un llibre elaborat per l'home, com ho són els d'Heròdot, és una obra d'art que ha elaborat un artesà o un artista de tal manera que totes les parts d'aquest i la seva estructura estan pensades per a complir una funció. «Ell determina allò que hauria de ser el principi i el final i el centre» (p. 72). Strauss respon a la pregunta que planteja fent el que fa quan llegeix la Bíblia. El paràgraf que clou aquesta conferència diu així: «El llibre sagrat, la Bíblia, pot, doncs, sovintegar en contradiccions i repeticions que no són intencionades, mentre que un llibre grec, essent els *Diàlegs* de Plató el millor exemple, reflecteix la perfecta evidència a la qual el filòsof aspira: no hi ha res que no tingui un fonament susceptible de ser conegut perquè Plató tingué un fonament. La Bíblia reflecteix en la seva forma literària el misteri insondable dels camins de Déu, que seria impietós fins i tot d'intentar comprendre» (p.74).

ADRIANA SURIOL SANZ

Grup de Recerca EIDOS, Platonisme i Modernitat
Universitat de Barcelona
adriana.suriol@gmail.com